

professor. Det hann han aldrig bli. Hans texter innehåller ibland formuleringar – ofta nog så sanna – som kan uppfattas som alltför provocerande för delar av det akademiska etablissemangen. I sin doktorsavhandling [8] säger han exempelvis att en artikel i veckotidningen *Husmodern* »kan säkert göra större direkt nytta än många vetenskapliga publikationer vars öde ofta blir att samla damm i vetenskapliga bibliotek«.

Axel Carlberg, doktor i etik, kom 2009 ut med boken »Patientens bästa. En kritisk introduktion till läkaretiken« [16]. Han anger att medicinsk etik traditionellt har associerats med läkarens yrkesetik, men på senare tid har ämnets fokus flyttats till kontroversiella ämnen som fosterdiagnostik, organtransplantation, eutanasi med mera. Det är dock enligt Carlberg i mötet med patienten som läkaretiken avgörs.

Clarence Blomquist tog upp de stora kontroversiella frågorna i medicinietiken men också frågor kring läkarens yrkesetik och patient-läkarrollen. Detta kunde han göra tack vare sin unika dubbelkompetens som medicinietiker och psykiater men också på grund av att han som kliniskt verksam läkare träffade patienter.

Under sin alltför korta levnad hann Clarence Blomquist utträtta mycket för både medicinietiken och psykiatrin. Vid ett möte med Gerdt Wretmark sommaren 1978 yttrade han: »Även om jag ska dö nu, så har jag ändå vissheten av att ha fått leva ett liv långt rikare än de flesta« [3].

Jag har fått förmånen att läsa en cirka 80 sidor lång stencil »Det finns dom som klarar sig. En sjuklings funderingar« [17] av Clarence Blomquist. Det är en gripande existentiell och mycket levande berättelse av dagbokscharakter, där författaren beskriver sina tankar kring progressen av den elakartade hjärntumör som till slut ändade hans liv.

Efter begravningen av Clarence Blomquist spreds hans aska över fjällvärlden.

I samband med att Svenska Läkaresällskapet varje år sedan 2003 delar ut ett pris på 20 000 kronor i medicinsk etik i klinisk verksamhet, det så kallade Hippokratpriset, överlämnas också »Clarence Blomquistmedaljen i silver«. Priset och medaljen ges till en läkare (en man vartannat år

och en kvinna vartannat år) som genom ett etiskt förhållningssätt och uppvisad etisk kreativitet kan lyftas fram som förebild för såväl kollegor i vården som studerande i läkarutbildningen [18].

Jan Halldin
leg läkare, med dr
jan.halldin@gmail.com

Artikelförfattaren vill tacka Kerstin och Ulrik Blomquist för deras bidrag till artikeln.

LÄS MER Referenslista Lakartidningen.se

RECENSIONER

Låt kroppen själv reparera sina psykiska skador

IN AN UNSPOKEN VOICE

How the body releases trauma and restores goodness

360 sidor

Författare: Peter A Levine

Förlag: North Atlantic Books; 2010
ISBN 978-15-5643-943-8

Vissa människor som upplever stora katastrofer utvecklar posttraumatiskt stressyndrom (PTSD). Andra utvecklar det av betydligt mindre trauman. Kroppen som minnesreservoar har en aktiv del i reparationsarbetet. Den bör därför vara i fokus för förståelsen av syndromets uppkomst och dess behandling. Det hävdar stress- och traumaforskaren Peter A Levine i en aktuell bok.

Han illustrerar sin tes med en berättelse om hur han använde kroppens läkande förmåga när han blev påkörd av en bil. Handlöst kastades han mot vindrutan. Lika handlöst ner mot gatans asfalt. Där sjönk han in i medvetlöshet. Med sin vältränade introspektion kunde han följa vad som hände vid medvetandets gräns när han mödosamt försökte orientera sig till person, plats och tid. Syftet var att binda samman de skilda momenten till en sammanhängande, gripbar berättelse, så att han åter skulle kunna förstå och kontrollera sin situation.

Nyfikna åskådare runt honom tedde sig som diffusa svarta korpar beredda att gå till attack. En urskiljbar hjälpare kommenderade: »Vrid inte på huvudet!« En kontraorder mot instinkten att vända blicken mot den som talar. En låsning. Peter fylldes av rädsla, dissocierade och backade åter in i medvetlöshet. En kvinna nalka-

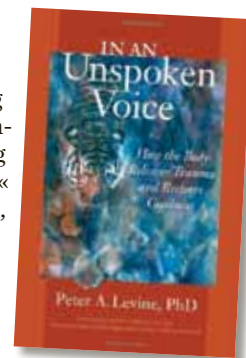
des honom i stället med mild röst: »Jag är läkare, barnläkare. Kan jag vara till hjälp?« Med sina ögon, röst och händer tryggade hon honom. Skapade utrymme så att hans autopilot kunde starta sitt viktiga arbete.

Styrd av muskelminnen kunde han motoriskt, emotionellt och kognitivt återuppleva, förstå och integrera vad som hänt. Redan i ambulansen var huvuddelen av arbetet avklarad.

Boken integrerar vetenskapliga rön från vida kunskapsområden men har en klar klinisk inriktning. Den rymmer praktiska råd vid traumabehandling, såsom nödvändigheten av ett »empatiskt vittne« till kroppens egen läkande process, att acceptera »överlevnadskänslorna« skräck och vrede samt låta musklernas skälvingar och darrningar utan hinder få utöva sina läkande effekter.

Svensk hälso- och sjukvård är bra på tekniskt avancerad livräddning vid fysiska trauman. Dessa livsviktiga insatser måste utformas så att de i minsta möjliga utsträckning stör kroppens eget reparationsarbete. Att i efterhand reparera uppkomna skador är osäkrare, tyngre och mer kostsamt.

Jan Beskow
professor emeritus,
sektionen för psykiatri,
Sahlgrenska akademien, Göteborg

Fler recensioner på Lakartidningen.se

Lakartidningen har recensioner av aktuella böcker även på webbplatsen. Recensionerna nedan finns att läsa på Lakartidningen.se/recensioner:

Smärta och smärtbehandling

av Mads Werner och Ido Leden, redaktörer. (Liber; 2010, 647 sidor)

Denna svenska lärobok om smärta och smärtbehandling har utkommit i sin andra, reviderade upplaga. Bo-

ken är välkomponerad och viktig för alla inom sjukvården som arbetar med smärtproblematik.

Recensent: **Torsten E Gordh**,
Smärtcentrum, Akademiska
sjukhuset, Uppsala